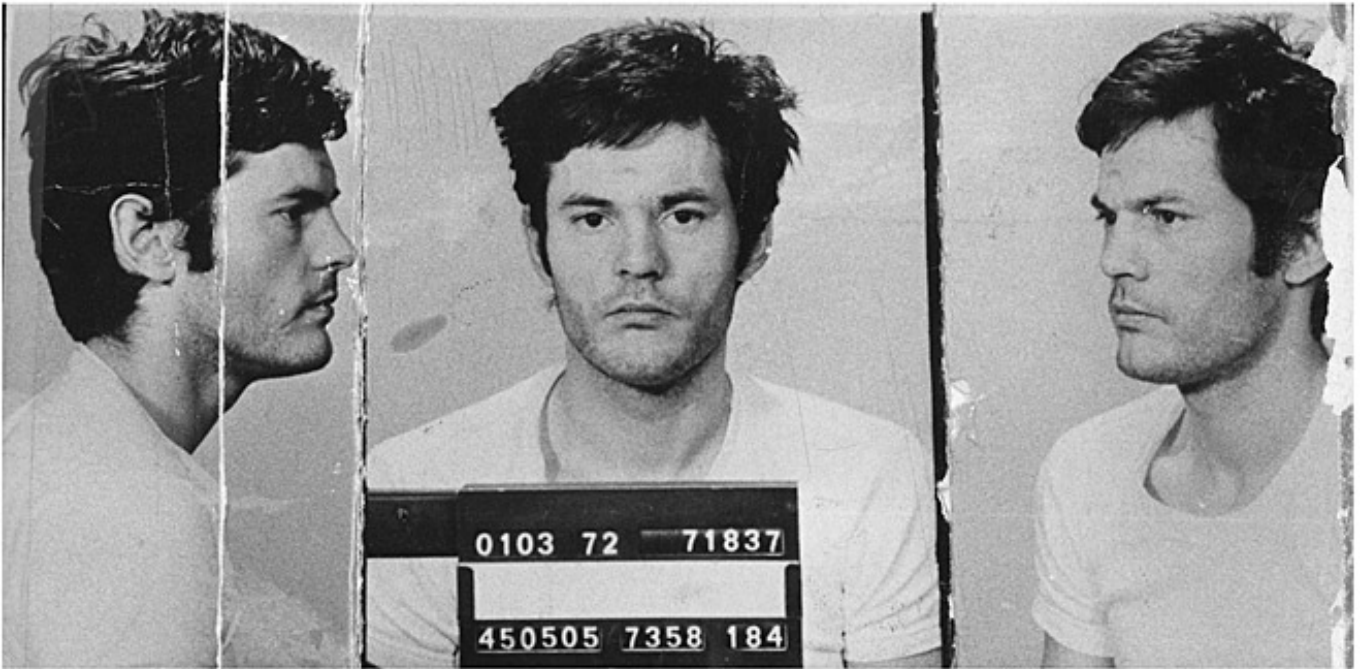
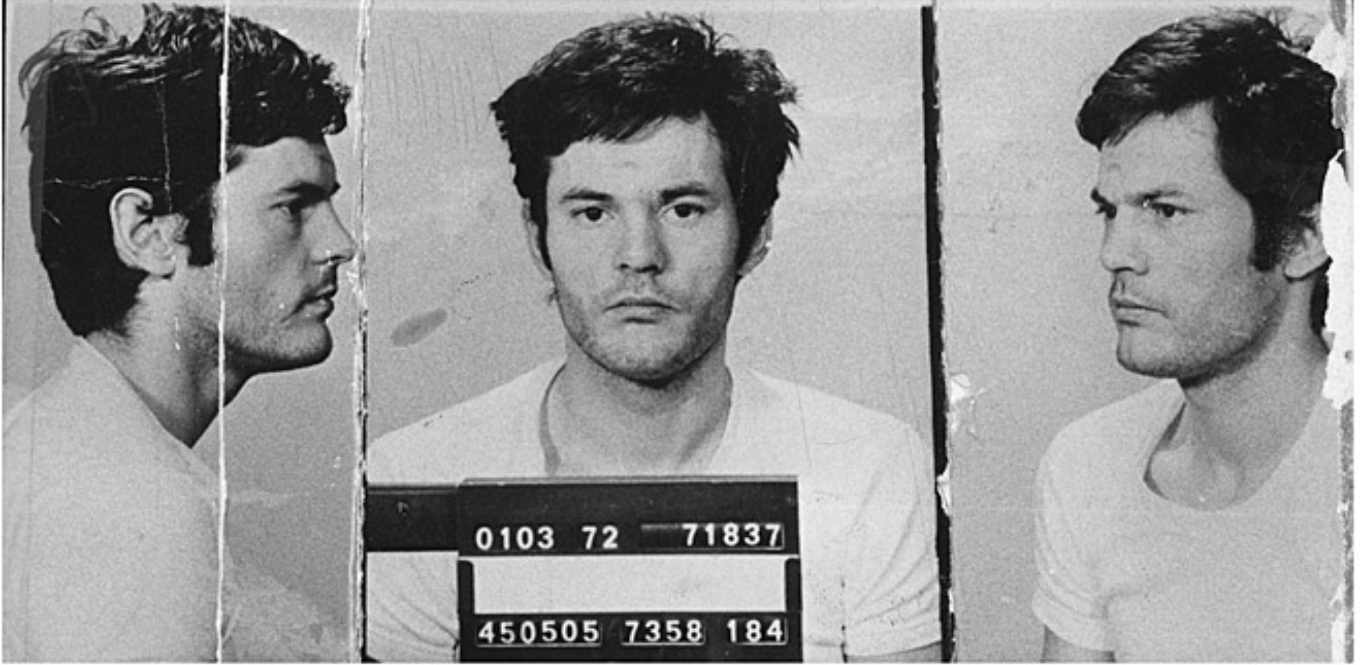

Kriminoloji

İçeriği Yazan: [Ozan ÖRMECİ](#) [1] Zaman: Çar, 30/06/2010 - 16:15

Yazar: Ozan ÖMERÇİ

Suç, sözlük tanımlarıyla "törelere, ahlak kurallarına ve yasalara aykırı davranış, cürüm"

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

Page 1 of 4

Bu sitedeki içeriklerin izinsiz alınması, kopyalanması, başka bir imza ile izinsiz ve "kaynak gösterilmeden" yayınlanması kesinlikle yasaktır. Tam bağlantıyı (link) ve yazar / çizer adını kaynak göstermek şartıyla, alıntı

anlamına gelmektedir. Kriminoloji ise, Fransızca "Criminologie" kelimesinden dilimize girmiştir, "toplumsal bir olgu olarak suç ve suçluluğu inceleyen bilim" anlamındadır. İnsan doğası konusunda yapılan felsefi tartışmalar bir yana dursun, insanlığın toplumsal yaşamı geçtiği gündün bu yana toplumsal normlar, kurallar haricinde hareket eden insanlar daima varolmuştur (bunun aksini kanıtlayabilecek "ilkel komünizm" şeklinde Marksist literatürde yer bulan kabile yaşamları halen bulunmaktadır) ve suç, toplumsal yaşamın istenmeyen ancak bir türlü önlenemeyen bir unsuru olmuştur. Ayrıca suç, bir çok felsefi ve ideolojik doktrine göre insan doğasının ve toplumsal yaşamın asla önlenemeyecek bir unsuru kabul edilmesine karşın, suç oranlarının koşulların değişimiyle beraber artıp azalabilmesi, suçun aslında yok edilebilecek en azından azaltılabilecek bir fenomen olduğunun ipucunu bizlere vermektedir. İnsan hayatının ve özgürlüğünün aslı olduğu ya da olması gerektiği modern dünyada suçla mücadelenin başarıyla sürdürülebilmesi için suç olumuna neden olan koşullar ön yargı olarak incelenmelidir. Kriminoloji bilimi bu noktada medeniyetin ve insanlığın en büyük yardımıdır. Tarih boyunca kriminoloji biliminde dikkatli perspektifler hakim olmuştur ve suç olumunun nedenlerini ve çözüm yollarını anlamaya çalışmıştır.

Suç konusunda ortaya atılan ilkel teoriler daha çok dinle alakalı olan skolastik teorilerdir. Supernaturalism (doğüstüculük) olarak adlandırabileceğimiz bu teorilere göre suç dini inanca zayıf ve ruhu şeytan tarafından ele geçirilmiştir kimseler tarafından öğrenmekte ve nedeni dini inanca yeterince yaygınlaşmamıştır, güçlü olmamıştır. Bu gibi teokratik perspektifler Orta Çağ'da Avrupa'da etkili olmuştur ancak Rönesans ve Reform sonrası etkilerini hızla bir şekilde kaybetmişlerdir. Yine de günümüz insanında dahi suç ve dinsizlik, inançsızlık ve şeytan arasında bağlantı kurulması yaygındır (şeytana uymak sözünü hatırlayabiliriz). Gelimekte olan Avrupa'da ortaya çıkan klasik kriminoloji teorisi Jeremy Bentham ve John Stuart Mill gibi filozoflarca geliştirilmiş utilitarianism (faydacılık) esasları üzerine kuruludur. Ahlakî sorumluluklar ve hedefler tahtıktan öte eylemlerin yol açtığı pratik faydaları değerlendirilmesi şeklinde bir anlayış olan faydacılık teorisinin yönlendirdiği klasik kriminoloji suç kavramını da bu doğrultuda değerlendirmiştir. Yine buna paralel olarak suç oranını düşürmek amacıyla Bentham'ın faydacı zihninden çıkan "panopticon" gibi bir hapishane mimarisi ve genel anlamıyla toplumsal düzen modeli ortaya koymuştur. Klasik kriminoloji suçu bireyin özgür iradesi sonucu ortaya çıkması yasalarla eylemler olarak tanımlar ve cezalandırma sisteminde toplumsal faydayı ön plana çıkarır. Suçun nedenleri, suça yol açan güdüler ve sosyoekonomik koşullar klasik kriminoloji için önemli değildir. Önemli olan toplumsal harmoni ve düzeni korumak adına caydırıcı cezalar vermektir. Önceki doğüstü teorilerden farklı olarak seküler kimliği bulunan klasik kriminoloji yine de bilimsel sosyolojik niteliklerden uzaktır. Klasik kriminolojinin 19. yüzyılda ortaya çıkan revize edilmiş hali de sosyolojik nitelikleri zayıf olmasına karşın, yaş, zeka durumu ve fiziksel koşullar gibi bazı etkenlerin suçun ortaya çıkmasındaki etkisini kabul etmiş ve bir adımı ileri gitmiştir. Sosyolojik teorilerin güç kazanması öncesi ortaya çıkmış bir diğer kriminolojik anlayış kromozom teorileri ve sosyobiyolojik yaklaşımdır. Çeşitli bilim adamlarının yaptıkları deneyler neticesinde buldukları küçük korelasyonları makro teorilere çevirmeye girişimleri neticesinde suçlularda bazı fiziksel, genetik farklılıklar olduğu iddia edilmiştir. Yine bazı özelliklerin suç öğrenmesindeki etkisi vurgulanmış ancak bu ayrımcı düşünce sistemi fazla güçlenemeden yerini sosyolojik teorilere bırakmıştır. Sosyolojik olmayan kriminoloji teorilerinden bir diğeri de Sigmund Freud'dan esinlenilerek ortaya çıkmış psikopatolojidir. Ancak bireysel deneyimler ve psikolojik koşullar üzerine kurulu bu teori de sosyal bir fenomen olan suçu açıklamakta yetersiz kalmıştır.

20.yüzyıldan itibaren etkili olmaya başlamış sosyolojik kriminoloji teorilerinin en önemli üçü Social disorganization theory (Toplumsal düzensizlik teorisi), Social control theory (Toplumsal kontrol teorisi) ve Socialization theory (Sosyalleşme teorisi)'dir. Amerika'da Chicago School

(Chicago Okulu) ad? verilen bir grubun teorile?irdi?i Toplumsal düzensizlik teorisine göre suç yap?sal toplumsal sorunlar?n neticesinde ortaya ç?kmaktadır. Adaletsiz gelir da??ı?m?, fakirlik, i?sizlik suçu tetikleyen en önemli ekonomik etkenler olurken, etnik, dini, mezhepsel, s?n?fsal farklılıklar ve gruplaşmalar da suçun oluşmas?nda önemli rolü olan üstyap? faktörleridir. Amerika'da suç oran?n?n tavana vurdu?u, İtalyan-Amerikan mafyas?n?n me?hur içki yasa?? Volstead Yasas?n?n da etkisiyle zirveye ula?t??? Büyük Buhran dönemi Chicago Okulu'nun verdi?i örneklerin ba??ında gelmektedir. Yine Chicago Okulu'na göre h?zlı endüstrile?me ve kentleşme, oluşun farklı göçmen mahalleri ve ekonomik adaletsizlik neticesinde suçun artmas?na büyük katkıda bulunmaktadır. Toplumsal düzensizlik teorisi bu nedenle suçla mücadele edilmesi için sosyal bir devlete ihtiyaç olduğunu vurgularlar. Toplumsal kontrol teorisi ekolünün kurucusu olan Travis Hirschi'ye göre ise suç toplumsal bağlar? zayıf olan yabancılaşmış insanlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Çe?itli nedenlerle ailevi, arkadaş bağlar? zayıf olan, herhangi bir sosyal çevrede kabul görmemiş insanlar suç işlemeye meyil hale gelmektedirler. Bu nedenle Toplumsal kontrol teorisine göre suç işleyen insanlar rehabilite edilmeli ve sosyal çevreleriyle olan bağlar? güçlendirilmelidir. Sosyalle?me teorisinin kurucusu kabul edilebilecek Robert Merton'a göre ise, bazı insanlar genelin aksine toplumsal normların dışında ya?ayan sosyal çevrelerde büyümekte ve de?er yargılar? anormal olarak kabul edilen davran?? biçimleriyle oluşmaktadır. Bir getto mahallesinde fakirlik içinde büyüyen bir çocuk için suç normal bir davran?? haline gelmekte ve sosyalle?mesini bu çevrede geçiren bir çocuk suç işlemekten çekinmemektedir. 20. yüzyılın ilk yar?s?nda etkili olmu? bu sosyolojik teorilerin ortak özellikleri bilimsel sosyolojik yaklaşımlar?na karşın fazlasıyla pozitivist anlayışları?nın bulunması ve sokak suçları, adi suçlar üzerinde yoğunlaşmalarıdır.

20. yüzyılın ikinci yar?s?ndan itibaren güçlenen Marksist ve post-yapısalcı (1970'lerde) ekoller neticesinde kriminoloji alanında farklı sosyolojik teoriler birbiri ardına ortaya çıkmaya başlamıştır. İnteractionism (Etkile?me) metodolojisinin sosyal bilimlerde ortaya çıkmasıyla beraber yapısalcı çevresel koşullar kadar suçlular da anlaşılmalıya çalışılmı?, suçun ve suçluların toplumsal kurma kavramları (construction) oldukları varsayılmı? ve orijinal teoriler gelişmiştir. Mesela bu teorilerin en ünlülerinden biri olan labeling theory (etiketleme teorisi)'e göre suçlular? toplumun suçlu olarak etiketlemesi, damgalanması suçlulara suç işlemeye devam etmekten başka şans bırakmamaktadır. Bu noktada ünlü post-yapısalcı düşünür Michel Foucault'nun "mahkûmların görevi hapisneden kaçmaya çalışmaktır" demesi oldukça manidardır. Post-yapısalcı ekolün bir uzantısı niteliğinde olan etiketleme teorisi mahkûm ve suçlu psikolojisini anlamaya çalışmış ve suçlular? hastalıklı "öteki" kabul eden düşüncelere karşı çıkmıştır. Ancak post-yapısalcı ekolün klasik bir hastalıklı olan çözüm üretememek sancısı bu alanda da etkisini göstermiş ve etiketleme teorisi suçun ilk aşamada neden ortaya çıktığını açıklayamamıştır. Marksizm'in bir uzantısı şeklinde gelişen radikal kriminoloji anlayışı ise sınıfsal mücadelelerin neticesinde hâkim sınıfın üretim araçları ve devletin ideolojik aygıtları elinde bulundurarak mahkûm durumundaki sınıfın bireylerinin suça yönlendirildiğini ve suçun belki de devrimci bir niteliği bulunduğunu iddia eder. Tarihsel kaçınılmazlığı olan ve ekonomik determinizme dayalı yeni toplumsal düzen yerleştiğinde önceden suç sayılan hareketler belki de suç sayılmayacak, dahası suç nedenleri ortadan kalkacaktır.

Kriminoloji biliminin tarihsel gelişimi temel olarak bu şekilde olmuştur ve ortaya çıkan belli başlı ekoller bunlardır. Bu ekolleri birbirinden kopuk, bağımsız yaklaşımlar olarak değerlendirmek hatalı olacaktır. Zira gerçeklere bakılınca ne ilk dönem sosyolojik, ne Marksist, ne de post-yapısalcı teorilerin suç oluşumunu anlamakta kendi başına yeterli olmadıkları görülecektir. Marksist ve Toplumsal düzensizlik teorisinin vurguladığı yapısalcı ekonomik ve kültürel faktörlerin suçun ortaya çıkmasındaki etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önemli olması karşın, post-yapısalcılığın bir katkısı olan etiketleme teorisi de son derece önemlidir. Yine sosyalle?menin ve toplumsal bağların önemi de suçun ortaya çıkmasında yadsanamaz.

KAYNAKLAR

- D. Stanley Eitzen & Doug A. Timmer, 1985, "Criminology", New York: McMillan Publishing Company
- Robert L. Bonn, 1984, "Criminology", USA: McGraw-Hill, inc
- Türk Dil Kurumu (TDK) Online Sözlük, http://tdk.org.tr/tdksozluk/sozara.htm

Yorumlar

- [Toplumsal](#) [3]

Kaynak URL (27/04/2024 - 01:21 tarihinde yazdırıldı):

<http://www.politikadergisi.com/makale/kriminoloji>

Bağlantılar:

[1] <http://www.politikadergisi.com/pd-uye/ozan-ormeci>

[2] <mailto:iletisim@PolitikaDergisi.com>

[3] <http://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>